

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора юридичних наук, професора Легези Євгена Олександровича
на дисертацію Дриголь Олександри Олександрівни на тему:
«Державна політика щодо боротьби з корупцією у сфері вищої освіти»,
поданого на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження обумовлюється тим, що установи вищої освіти є не лише провідниками у дослідницькій сфері усіх галузей, але й формують майбутніх лідерів країни. Саме тут передаються знання та виховуються цінності. Отже, будь-яке відхилення від високих стандартів чесності в роботі таких закладів може мати далекосяжний вплив на подальший розвиток суспільства. Відколи молоді формують свою особистість, що є ключовим моментом у вихованні рис доброчесності та відповідальності, будь-які прояви корупції можуть підірвати цей процес. Негативні наслідки корупції відчутні й тривалі: вони впливають на якість та обсяги освітніх послуг, підривають довіру громадян до них та відображаються на результатах навчання, що має важливий вплив на соціальний та економічний розвиток. У сфері професійної акредитації, корупція може спричинити серйозні наслідки для суспільного здоров'я та безпеки через непрофесійних медиків, викладачів та інших фахівців, які можуть отримувати свої кваліфікаційні документи незаслужено. Зростаючий рівень корупції у сфері вищої освіти викликає серйозне занепокоєння в суспільстві, оскільки ця проблема може мати подальше негативне вплив на його функціонування. Практика корупції під час навчання практично гарантує більш високий ризик виявлення корумпованої поведінки після отримання освітнього диплома.

У зв'язку з внутрішньополітичними змінами в Україні та стратегічним обранням європейської зовнішньополітичної орієнтації, проблема корупції набула нової актуальності. Запобігання корупції у всіх сферах громадського життя стало

однією з ключових завдань для української влади. Зокрема, для наближення до Європейського Союзу, який встановив умову виконання реформ, включаючи боротьбу з корупцією, як важливий аспект для отримання фінансової підтримки. ЄС вважає боротьбу з корупцією необхідною умовою для впровадження безвізового режиму для українських громадян. Ці вимоги ґрунтуються на європейських цінностях, включаючи чесність, відкритість та довіру.

На жаль, корупція є серйозною проблемою у сфері вищої освіти в Україні сьогодні. Корупція в цій сфері становить загрозу демократії, правам людини, рівності та соціальній справедливості, а також ефективному функціонуванню освітніх установ та їх економічному розвитку. З точки зору соціального прогресу, корупція у секторі освіти може мати більш руйнівний вплив, ніж у політиці, митній службі та інших сферах, оскільки вона включає аморальні та незаконні елементи, що можуть вплинути на молоде покоління.

Академічна доброчесність та нетолерування корупції в закладах вищої освіти — це комплексне питання, яке залежить від усіх зацікавлених сторін: адміністрації, студентів, викладачів, співробітників. Лише в такому випадку може йти мова про ефективні інструменти. Важливою складовою стратегії протидії корупції у закладах вищої освіти є антикорупційне виховання, що стає частиною освіти з права. Це виховання спрямоване на розвиток цінностей, які сприяють формуванню стійкої громадянської позиції стосовно корупції. Незважаючи на це, система антикорупційного виховання в Україні поки не сформована повністю, і ця недолік впливає на реалізацію правових реформ, будівництво громадянського суспільства та забезпечення правопорядку. Антикорупційне виховання у закладах вищої освіти - це праця персоналу навчального закладу з формування та підвищення правової свідомості та культури для протидії різним формам корупційних порушень та сприяння процесу духовного розвитку та стійкості до корупції серед учасників освітнього процесу.

Аналіз *зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами* показує, що дисертація ґрунтується на положеннях Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженої

постановою Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2021 р. № 366-р, Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженої Указом Президента України від 30 вересня 2020 р. № 722/2019, Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220, Науково-дослідної теми кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара “Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів” (0122U001409).

Обґрунтування теми дисертації, її мети, завдань, об’єкта і предмета дослідження. Розглядаючи теоретичну і прикладну складові розв’язання наукового завдання щодо державної політики боротьби з корупцією у сфері вищої освіти, комплексність при вирішенні завдань дослідження, зміст та доцільність основних положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, вироблених здобувачем зазначеної наукової праці, її слід визнати важливою для адміністративної науки.

Ступінь обґрунтованості висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Вивчені та проаналізовані положення дисертації Дриголь О.О. показують, що здобувач керується нормативними вимогами і рекомендаціями, які пред’являються до підготовки кандидатських дисертацій, дотримується сучасної методології та методів наукового дослідження, поєднує напрацьований під час підготовки роботи теоретичний, нормативний та емпіричний матеріал, використовує відповідний науковий інструментарій, досліджує практику застосування адміністративного та галузевого законодавства, аналізує, виробляє та пропонує заходи боротьби з корупцією у сфері вищої освіти.

Зміст дисертаційної праці та публікацій здобувача вказує на вироблення у нього засад наукової компетентності, здатності використовувати методи наукового пізнання та робити самостійні висновки при вирішенні завдань юридичної науки.

Вивчення змісту наукової праці Дриголь О.О. показує, що здобувачем стосовно мети, об'єкта, предмета та задач дослідження методологічною основою обрано сучасні загальні та спеціальні методи наукового дослідження. Використання методів аналізу, синтезу та аналітики дозволило визначити поняття "корупція", "корупційні відносини", "боротьба з корупцією" та "корупція у сфері вищої освіти" (розділ 1 дисертації). Порівняльний аналіз використовувався для збору та оцінки інформації про різні країни та їхні стратегії протидії корупції в освіті (розділи 1, 2 дисертаційного дослідження). Методи класифікації й групування дозволили виявити загальні та специфічні ризики корупції в сфері вищої освіти (підрозділ 2.1, розділ 2). Описовий метод був застосований для детального опису конкретних положень та заходів, передбачених відповідними законодавчими актами (розділ 2 дисертаційної роботи); також для опису процедур створення та функціонування Національного агентства з питань запобігання корупції, заходів щодо підвищення прозорості та відкритості в освітніх установах, а також інструментів контролю й моніторингу дотримання принципів антикорупційної політики в освіті (розділи 2, 3 дисертаційного дослідження). Методи системного та структурно-функціонального аналізу використовувались для формулювання шляхів покращення боротьби з корупцією в сфері вищої освіти (підрозділ 2.3, розділ 3). Статистичний метод був застосований для аналізу кількості випадків корупції в освітній сфері за останні роки, порівняння зі статистикою з інших країн, оцінки ефективності прийнятих заходів для боротьби з цим явищем (розділи 2, 3 дисертаційного дослідження). Метод порівняльного правового дослідження був використаний для аналізу особливостей боротьби з корупцією в освіті в різних країнах (підрозділи 2.2 та 3.2).

Позитивної оцінки заслуговує емпірична база дослідження, яку становлять відомості, що містяться на офіційних електронних веб-сайтах суб'єктів публічної адміністрації України, а також політико-правова публіцистика, довідкові видання та статистичні матеріали, результати анкетування студентів за тематикою дослідження.

Окремої уваги та виключно позитивної оцінки заслуговує опрацювання автором вітчизняних законодавчих й інших нормативних актів Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти

центральної влади, органів місцевого самоврядування, а також міжнародні нормативно-правові акти, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Автором піддано науковому аналізу належну кількість літературних, наукових, законодавчих, спеціальних та інших джерел, у тому числі іноземного походження.

Аналіз основних положень дисертації дозволяє дійти висновку, що дослідження, враховуючи складність наукового завдання, обраного дисертантом для розв'язання, здійснено на належному теоретичному рівні з урахуванням сучасних положень вітчизняної адміністративної теорії, а також міжнародного досвіду запобігання корупції у сфері вищої освіти.

Отже, викладене дає підстави стверджувати, що сформульовані у дисертації основні положення, висновки, пропозиції й рекомендації є обґрунтованими, базуються на належній емпіричній базі, що забезпечує їх репрезентативність і достовірність.

Результати дисертаційного дослідження Дриголь О.О., які мають певний рівень наукової новизни, містяться у всіх розділах та висновках дисертації, заслуговують на позитивну оцінку, як і дисертація в цілому, що виноситься на захист. Таким чином, дисертаційна робота є одним із перших комплексних досліджень державної політики щодо боротьби з корупцією у сфері вищої освіти, що ґрунтується на законодавстві України та законодавстві окремих країн світу.

Найбільш істотними результатами дослідження, що відображають його новизну і визначають внесок автора у розроблення зазначеної проблематики, є, зокрема, такі положення, висновки та пропозиції: *вперше*: визначено розуміння корупції у сфері вищої освіти як систематично надмірної впливовості та використання становища в освітній галузі для отримання неправомірних переваг, отримання особистої вигоди або підтримки певного руху чи партії за рахунок порушення законів та процедур, вимушеної підпорядкованості або викладання неправдивої інформації; окреслено найпоширеніші корупційні ризики у вищій освіті у період воєнного стану та запропоновано шляхи подолання корупції у післявоєнний період відбудови; представлено методику кількісного визначення якості освітньої

послуги як ступеня реалізації освітнього потенціалу студента в закладі вищої освіти;

Автором удосконалено способи впровадження європейських законів у контексті процесу європейської інтеграції; отримано об'єктивні дані про якість освіти в більшості правничих шкіл України, засновані на результатах стандартизованих оцінок освіти; проаналізовано конкретні характеристики контрольних тестів з огляду на їхню передбачувану цінність для успішного здобуття вищої юридичної освіти.

У вступі дисертації обґрунтовується актуальність теми дослідження, розкриваються стан її наукової розробленості та науково-теоретична основа, зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами; визначаються об'єкт, предмет, мета, завдання та методи дослідження; висвітлюється наукова новизна, практичне значення отриманих результатів, зазначено структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретико-історичні та порівняльно-правові засади формування державної політики України щодо запобігання і протидії проявам корупції у сфері вищої освіти»** досліджено засади формування державної політики щодо запобігання і протидії проявам корупції в сучасній Україні у наукових дослідженнях, зазначені історико-теоретичні засади формування та реалізації механізму державної антикорупційної політики та проаналізовано нормативно-правове регулювання державної політики України щодо запобігання і протидії проявам корупції у сфері вищої освіти. Автором сформульовано авторське узагальнене визначання корупції у сфері вищої освіти.

Вказується, що теоретичні та історичні підстави утворення стратегії державної політики України щодо протидії корупції є ключовими для успішної боротьби з цим негативним явищем. Теоретичні засади відображають наукові концепції корупції як соціальної проблеми та сприяють розумінню не лише її проявів, а й системних причин, що її підтримують. Порівняльні принципи базуються на аналізі законів та практики інших країн у боротьбі з корупцією, допомагаючи визначити найбільш ефективні заходи для впровадження в Україні. Наприклад, прийняття законів про конфлікт інтересів, підвищення штрафів за корупційну діяльність та встановлення механізмів перевірки доходів посадових осіб. Таким чином, теоретичні підстави

спрямовані на системне розглядання корупції як складової частини соціально-економічної системи, тоді як порівняльно-правові засади використовуються для вибору найбільш ефективних заходів для боротьби з нею.

Проте для досягнення успіху в цій справі потрібно вирішувати низку завдань, зокрема удосконалення законодавства, зміну суспільної свідомості та підтримку механізмів громадського контролю. Також важливо враховувати глобалізацію та європейську інтеграцію, оскільки ці процеси також впливають на боротьбу з корупцією в Україні. Розгляд досвіду країн Європейського Союзу та інших країн може допомогти виявити найкращі практики для застосування в українському контексті. Таким чином, боротьба з корупцією є однією з найважливіших мет України, і для досягнення успіху потрібно поєднувати теоретичний підхід з практичними діями та враховувати глобальні тенденції.

У другому розділі **«Заходи щодо запобігання і протидії проявам корупції у сфері вищої освіти як напрям державної політики України»** проаналізовані організаційно-правові засади запобігання і протидії проявам корупції у сфері вищої освіти, автор проводить дослідження щодо міжнародного досвіду у здійсненні заходів щодо боротьби з корупцією у сфері вищої освіти та визначає шляхи вдосконалення боротьби з корупцією у сфері вищої освіти в Україні.

Після вивчення механізмів формування державної політики України для запобігання й протидії корупції у вищій освіті автор науково обґрунтовує, що корупція у сфері вищої освіти є серйозною загрозою національній безпеці та розвитку України, вимагаючи дієвої боротьби на рівні держави. Механізм формування державної політики в цій галузі включає різноманітні заходи: законодавчі акти, спеціальні органи, підвищення освітнього рівня громадськості тощо. Для успішного запровадження механізму боротьби з корупцією у вищій освіті потрібно підвищити правову культуру громадян, активно залучити громадськість та забезпечити ефективну роботу владних органів. Ефективна політика потребує співпраці всіх зацікавлених сторін: влади, громадських організацій, науковців, експертів.

Автором проаналізовано приклади боротьби з корупцією у вищій освіті інших

країн, розглянули правову базу, яка регулює контроль в цій сфері. За результатами аналізу стало зрозуміло, що протидія корупції вимагає комплексного підходу з використанням різноманітних інструментів та методів контролю. Це можуть бути: публічність у діяльності державних органів, жорсткі механізми контролю над чиновниками, захист свободи слова й прав людини, активізація громадськості та засобів масової інформації у боротьбі з корупцією.

Таким чином зазначено, що заходи для запобігання й протидії корупції у вищій освіті є невід'ємною частиною розвитку цієї галузі. Державні органи повинні забезпечити належний контроль за своєю діяльністю й сприяти формуванню антикорупційної культури серед громадян та службовців.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у наступних отриманих результатах. Дана наукова дисертаційна робота є однією з перших в Україні комплексним юридичним дослідженням щодо державної політики боротьби з корупцією саме у вищій освіті, в якому науково обґрунтовано та запропоновано шляхи удосконалення механізмів запобігання таких дій; у роботі сформульовано, науково обґрунтовано сучасні положення та висновки, які є новими у концептуальному розумінні та є важливими як для науки адміністративної науки, так і для правничої діяльності.

У третьому розділі **«Форми правового регулювання антикорупційної державної політики у сфері вищої освіти (на прикладі юридичної освіти в контексті Євроінтеграції)»** розглянуто форми правового регулювання в Україні на прикладі правничих шкіл розвинутих країн. Досліджено та наведено приклади розвитку та удосконалення правового регулювання юридичної освіти у Європейському Союзі.

Автор визначає, що головна мета правового виховання – сформувати високий рівень правової культури, що сприятиме зменшенню корупційних дій. Важливість оцінки професійної підготовки фахівців велика, і вона частково ґрунтується на використанні результатів діагностики. Дисертантка робить ґрунтовний аналіз та враховує послідовність дій у педагогічній діагностиці та виділяє декілька ключових етапів.

Наукова новизна автора полягає в актуальних ключових фактах та пропозиціях щодо вдосконалення правничої науки. Зазначається, що збір інформації через фронтальне вивчення освітнього процесу з постановкою діагностичних завдань для отримання систематизованої інформації, класифікація отриманих даних для підготовки до вирішення завдань та визначення діагностичного рівня, оцінка зовнішніх особливостей освітнього процесу та аналіз їхнього впливу на нього, інтерпретація отриманої інформації та формування гіпотези про зв'язок зовнішніх проявів з внутрішнім змістом процесу. шифрування інформації для її використання в діагностичних цілях. прогнозування майбутнього розвитку освітнього процесу з урахуванням поточних тенденцій, планування дій для реалізації діагностичних даних у моніторингу освітнього процесу, все це є алгоритм, який не тільки передбачає виконання вказаних етапів, але й спонукає до творчого підходу, вирішення суперечностей та вдосконалення окремих операцій.

Автор зазначає ряд проблем, які існують в юридичній науці, такі як невідповідність між кількістю та якістю підготовки фахівців у різних установах, недостатня взаємодія між підсистемами загальної та юридичної освіти, а також розбіжності між системами освіти та діяльністю держави. Ці суперечності потребують модернізації системи освіти відповідно до загальних реформ. Одним із напрямків цієї модернізації є правове виховання, спрямоване на формування правової культури особистості та врахування потреб суспільства. Проте є проблеми, такі як відсутність системного підходу до формування правової культури, нестача наукових підходів та інноваційних технологій, а також потреба у науково-практичному наповненні правової освіти.

У **загальних висновках** дисертації викладено основні результати дослідження, сформульовано пропозиції щодо нового вирішення науково-прикладного завдання, що полягає у комплексному аналізі механізмів формування державної політики, ризиків та пропозицій для боротьби. Автором визначено корупцію у сфері вищої освіти та її характеристики, виділено причини низької ефективності заходів протидії корупції, описано фактори, що сприяють корупції в освіті та виділено ризики, запропоновано імплементацію закордонного досвіду в українське

законодавство для боротьби з корупцією, наведено заходи для поліпшення контролю, забезпечення прозорості управління та навчання учасників освітнього процесу про корупційні ризики, досліджено статус та функціональні характеристики юридичної освіти, а також основні аспекти європейського досвіду боротьби з корупцією у цій сфері. Мета модернізації полягає у підготовці кваліфікованих фахівців, конкурентоздатних на міжнародному ринку праці та готових до постійного розвитку. Рекомендації для національної стратегії розвитку освіти включають оновлення змісту освітніх програм, забезпечення кадрового потенціалу, розвиток початкової та середньої юридичної освіти, модернізацію інфраструктури та матеріально-технічної бази, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, зміцнення науково-методичного забезпечення, реформування систем управління освітою та законодавчого регулювання освітніх процесів.

Значущість дисертації для науки та практики визначається актуальністю дослідженої проблематики, а також належним науковим рівнем наукової праці. Зокрема, висновки, пропозиції і рекомендації Дриголь О.О. сприяють удосконаленню шляхів боротьби з корупцією у сфері вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що у дослідженні запропоновано конкретні кроки для вдосконалення законодавства, покращення механізмів контролю та ефективнішої боротьби з корупцією в освіті. Рекомендації спрямовані на формування усвідомленого підходу громадян до проблеми корупції в цій сфері. Розкриття причин та умов, що сприяють поширенню корупції у владних структурах, допоможе більш ефективно запобігати корупційним проявам і розробляти стратегії їх протидії. Запропоновані покращення у законодавстві створять надійну правову базу для протистояння корупції в освітній галузі. Отримані результати можуть послужити основою для створення нових програм та стратегій антикорупційної діяльності в Україні, спрямованих на запобігання та протидію корупції у сфері освіти.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження та їх основні положення і висновки викладені автором у дисертаційному дослідженні відображено у 15 наукових публікаціях, серед яких три наукові статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, а також 10 тез міжнародних науково-практичних конференцій, 1 міжнародній статті та підрозділу монографії.

Вивчення дисертації показує ***апробацію*** основних положень дисертації, теоретичних та практичних висновків і рекомендацій, які були оприлюднені та обговорені у виступах дисертанта на: засіданнях кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, а також оприлюднені на міжнародних конференціях, зокрема: Всеукраїнської науково-практичної конференції “Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції” (Харків, 17 лютого 2023 р.), “Національна парадигма правового розвитку сучасної України” (Дніпро, 18 травня 2023 р.), “Вітчизняний парламентаризм: сучасні виміри Гідності та Свободи українського народу” (Київ, 23 листоп. 2022 р.), “Незалежність України: сучасна доктрина і практика публічного управління” (Київ, 22 серп. 2022 р.), “Шевченківська весна —2022: Публічне управління та державна служба” (Київ, 19 квітня 2022 року), “Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права” (7-8 жовтня 2022 р) м. Дніпро, “Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права” (8-9 жовтня 2021 року) м. Дніпро, “Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права” (9-10 жовтня 2020 р.), м. Дніпро, “Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права” (29-30 листопада 2018 року) м. Дніпро.

Вивчення дисертації Дриголь О.О. дає підстави для висновку про ***ідентичність їх змісту*** та основних положень.

Зміст дисертації та її завершеність. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, в якій автором досягнуто мети дослідження – комплексному

аналізі наявних наукових та нормативних джерел, розкритті сутності державної політики щодо запобігання та протидії корупції в сфері вищої освіти; виявлені корупційних ризиків та визначені шляхів їх подолання.

Дисертаційне дослідження Дриголь О.О. характеризується системністю, належним доктринальним осмисленням предмета наукової праці, органічним поєднанням в ньому теоретичних і прикладних питань державної політики щодо боротьби з корупцією у сфері вищої освіти.

Актуальність теми дослідження, належний теоретичний рівень наукової праці, а також практична спрямованість дисертації забезпечують її суттєву цінність для адміністративної науки.

Оформлення дисертації. Дисертація оформлена відповідно до існуючих нормативних вимог і стандартів. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий, літературний, текст позбавлений граматичних та орфографічних помилок, а також технічних недоліків. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків до кожного розділу та загальних, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 187 сторінки, з них основного тексту – 166 сторінок, список використаних джерел – 18 сторінок (158 найменувань) та 2 додатків.

Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження або вказують на окремі протиріччя й можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації. Окремі висновки та пропозиції автора виглядають недостатньо аргументованими й мають бути розглянуті в дискусії під час захисту дисертації, а саме:

1. У вступі в рубриці «Наукова новизна одержаних результатів» (с. 24-25 дисертації) наукові положення викладено в переважній більшості у вигляді анотації, наприклад «окреслено найпоширеніші корупційні ризики у вищій освіті у період

воєнного стану та запропоновано шляхи подолання корупції у післявоєнний період відбудови»; «представлено методику кількісного визначення якості освітньої послуги як ступеня реалізації освітнього потенціалу студента в закладі вищої освіти» тощо. Тому під час публічного захисту необхідно обґрунтування та розкриття зазначених положень.

2. З тексту дисертаційного дослідження не зрозуміло, як автор пропонує подолати проблему низького ефективного контролю за відносинами між керівництвом закладу вищої освіти, викладачами та студентами. Хотілося б під час публічного захисту, щоб аспірант навів конкретні пропозиції щодо шляхів подолання таких корупційних проявів у сфері вищої освіти. Крім того необхідно розкрити особливості поліпшення прозорості управління в сфері вищої освіти та відповідного доступу до інформації.

3. У тексті дисертації автор визначає важливість вироблення в студентів критичного мислення та навичків аналізу інформації, що допоможе їм розпізнати та уникнути популістських та маніпулятивних політичних дій у сфері корупції у вищій освіті, але не наводяться конкретні приклади такого вдосконалення в правозастосовчій діяльності закладів вищої освіти. Бажалося б побачити авторську думку з цього приводу.

4. Виникає питання щодо законодавчого врегулювання, пов'язаного з дотриманням принципів прозорості та боротьби з корупцією в сфері освіти. Автор наводить приклади щодо введення обов'язкової публікації звітів про фінансову діяльність закладів вищої освіти та залучення незалежних експертів до перевірки цих звітів. Проте не зрозуміло, по-перше, як саме таке регулювання можна ввести на законодавчому рівні, по-друге, які органи публічної адміністрації мають цим займатися, по-третє на якій підставі буде здійснення зазначена перевірка.

5. Автором проведено ґрунтовний аналіз міжнародного досвіду боротьби з корупцією у вищій освіті та надано приклади з порталу ETICO (<https://etico.iier.unesco.org/en>). Вважаю за доцільним навести приклади не тільки боротьби з корупцією зарубіжних країн як Великої Британії, Німеччини, Франції, Ізраїлю, Китаю тощо, а також зазначити, які були корупційні прояви за останні 10

років у сфері вищої освіти в зазначених країнах (наприклад скандал в Італії через підробку дипломів, що призвело до втрати довіри до системи вищої освіти).

Слід зазначити, що висловлені зауваження мають здебільшого рекомендаційний характер щодо подальшого покращення наукової роботи, є дискусійними та такими, що не впливають на загальну позитивну оцінку, достатньо високий теоретичний рівень та науково-практичність значущість дисертації Дриголь О.О.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертаційне дослідження Дриголь Олександри Олександрівни містить посилання на використані автором джерела та літературу відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав та академічної доброчесності. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації свідчить, що вимоги щодо академічної доброчесності дисертанткою дотримано. Порушення і академічної доброчесності не виявлено.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці Таким чином, рецензована дисертація є завершеною, кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту та містить висунуті ним раніше не захищені наукові положення та отримані нові науково обґрунтовані теоретичні результати в галузі юриспруденції, зокрема адміністративного права, які у сукупності розв'язують наукове завдання комплексного аналізу державної політики щодо боротьби з корупцією у сфері вищої освіти та розроблення на його основі науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо шляхів вдосконалення боротьби з корупцією у цій сфері та подальшого вдосконалення норм законодавства про запобігання корупційних проявів у зазначеній сфері.

ВИСНОВОК

Дисертація «Державна політика щодо боротьби з корупцією у сфері вищої освіти» відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – Дриголь Олександра Олександрівна заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

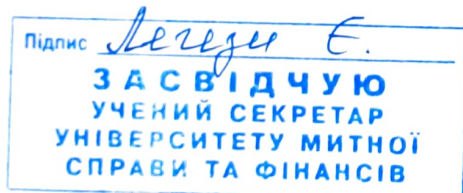
Професор кафедри публічно та приватного права

Університету митної справи та фінансів,

доктор юридичних наук, професор

Євген ЛЕГЕЗА

Тетяна Буряк